

Теодосије, Хутије Светог Саве

ЖИТИЈЕ И ПОДВИЗИ У ПУСТИЊИ СА ОЦЕМ, И
ЗАСЕБНО ПУТОВАЊА, А ДЕЛИМИЧНО И ПРИТО-
ВЕДАЊЕ О ЧУДЕСИМА СВЕТОГА ОЦА НАШЕГА
САВЕ, ПРВОГА АРХИЕПИСКОПА И УЧИТЕЉА СРП-
СКОГА, ШТО ЈЕ ИСПИЧАО ПРЕПОДОВНИ ДО-
МЕНТИЈАН, ЈЕРОМОНАХ МАНАСТИРА ЗВАНОГА
ХИЛАНДАР, А НАПИСАО ТЕОДОСИЈЕ, МОНАХ
ИСТОГА МАНАСТИРА

У сиромаштву свога знања, из убогост дома ума
мојег не мајући ништа да изнесем на трпезу доличну
вашег достојанства, пуну речи анђелске хране, вас,
праве слуге богатор Владике и Бога, о оци, подстичем
да се молитве, реч што знањем тече и језик јасан из
неоскудних његових ризница да ми да, а пре свега
зрак светлости, којом бисмо, мрак душе и ума очи-
стивши у себи, могли бодро исказати добродетели жи-
вота свблаженост Саве, који је сада ПОНОВО ЗАСТАЈАО У
НАШЕМ ДОЛУ. Не као да њега нитомо похвалити, јер
је похвала праведнику од Господа, нити да сами какву
корист од њега стекнемо, — не; него је и старима би-
ло потребно да пишу житија изванредних људи и да
их читају ради користи што је људи имају од њих. А
НАШЕМ ПОСЛЕДЊЕМ, ЛЕЊИВОМ ДОЛУ, у који свршетак ве-
кова достиже, у коме је мало оних што се спасавају,
не само да је потребно него је и веома пожељно да се
сада ова житија пишу и да се с више разумевања чи-
тају, и да се на њих гледа као на живе стубове што

вприс-исава миса
вприс-исава миса

стоје високо, да бисмо видели себе — како и колико због лености у нама, и да бисмо себе подстакли подбојени њима као останом, и да бисмо се макар мало потрудили за добродетель. Једва да ће и многе и велике нове вести поутраћи срце наше на исправање жи-

вота.
Због тога и ја, вашој заповести отачаској нови-
чујући се, сада излажем у новести, вама који слушате,
житије хвалебног свблаженог Саве, који је у Светој
Гори Атоњској живео као испосник, а после је био први
архиепископ и учитељ српски. А ово нисам примио
само слушањем, него од његових часних ученика, ве-
тових сапошника и у туђиновима сапушника и на путо-
вању сапутника што као пребогату ризницу или на-
следство отачаско стаду његову за собом писмено оста-
вили. Предлажем о реч о мужу, не пишући о њему
оно што није, ни да га многим похвалама више уко-
римо него похвалимо; већ, ако и оно што јесте једва
можемо изјаснити — бићемо блажени. Јер не оскуде-
ва у небеским похвалама, божаственим и анђелским уједно,
које ум наш, страстан и нечист, не може ни изгово-
рити. Него молитвама његовим призивајући у помоћ
Бора, присилени смо да почнемо новест, а почињемо
тражећи отакле треба, а треба тражити издана од
корена, па ћемо наћи и узобрати проси — не са трина
него са шесте.

срце не може да издржи
Мисленије сабоје

- о д-ју мисленије

Овај беше син великог жупана Немање, владара
српског, који самодержавно владаше свим српским зем-
љама што се зову: Лионитија, Даматија, Дравунија,
на истоку се Илирији приближавајући, а на западу на
Римску област наслоњени. Тај споменути муж, благо-
частив и бородожаљив, ништерљив, храброшћу и во-
ном вештином сјајан као нико други, и свима добрим
на земљи у срећи веома изобилан, а уз то врлином,
безлобошћу и правдом, мирошћу и кроточћу укра-
шен, — узе, по закону, себи жену по имену Ану. А и
ова није ни по чему заостала у врлинама за мужем
својим. Рођише им се синови и кћери, које просвети-
ше божаственим крштењем, и научивши их светим
књигама и врлинама ресељаху се у Лоподу.

Пошто је прошло много времена откак је пре-
стала да рађа поменутиа благочастива Ана, јер је Бор
закључа као у старини Лију Јаковљеву, да она која је
пре рађања не роди више на време, због чега ју је вре-
ђао и корео муж њен, обоје у скрби и жалости због
овога, јер им је душа веома жуделе да добију још
једно чедо, ноћу ставши на молитву свемоћућем Бору,
за се, са сузама говораху:

срце не може да издржи
Мисленије сабоје

»Владико Господе Боже Свезджигитель,
који си негда послушао Авраама и Сару
и остале праведнике који су молили за чедо,
услиши данас и нас
прешне слуге своје што ти се моле.
Дај нам, по твојој доброты,
да добијемо још једно мушко чедо,

које ће бити утеха души нашој

и тобом наследник наше државе

и жезал старости наше,

на која ћемо положити руке и починути.

И дајемо ти заједничке обете:

Од зачећа дјетета

од природне законите љубави

и од постеле одлучићемо се,

и свако за себе у чистоти тела

све до краја живота сачуваћемо се.»

А Господ, који је близу ових што га призивају ва-

истину и слуша њихову молитву, послуша и њихова

мољба као и осталих праведника. И ово је био по-

четак неисказаних Божјих судова, да као после жи-

вотом, тако најпре у рођењу буде чудесно дјело, јер

то није ни било само дјело људске природе, него и за-

повест свесилнога Бога, који победије закон природе

како хоће. И тако молитве по природи се подишши,

од Бога дан, Богу се и намамени, што и би.

Када је затрудела супружница и када се придри-

жише дани роди мушко чедо по прошеној молитвеном.

Обрадоваше се душом веома и прославише Бога, који

није првобитно мољба њихова. После мало времена по-

родише га војом и духом просветливши га божја-

ственним крштењем, и дадоше му име Растко, и у

Господу веома добро Богу узрасе. А када је дјете оја-

чало, дадоше га да се учи светим књигама. Родитељи,

нак, његови, осећајући природну, безмерну љубав

према њему, неситом душом увек на њета гледаху, а и

веоможе њихове са њима говораху да ће он бити нај-

бољи међу браћом својом. Бејаше и дјете бралообразно

и весело душом, и напредоваше у учењу, и називаше

дјављење својом разумом у дјетинству узрасу, тако да

су сви говорили:

— Ово ће дјете бити неко ново знаменје!

А када узрасе до петнаест година, оделише му

родитељи један крај државе своје, како би ојачао

од оца и матере на забају с веоможама, и да се с бра-

городним младићима весели. А младић, окузивши од

знања божаствених светих књига, још чешће их про-

читаваше и из њих почетак премудрости — Божји страх

прихваташе, и прихваташе се божаственим љубави из

дана у дан, отањ отањ подијајући жељом неситом. Ра-

судиваше да су нарство и богатство, слава и сјај, и

свака срећа пуни метежа и нестални; сматраше вид-

љиву лепоту и обиле овога света као сенку, и разу-

мевши да је много једно и веселе и све што је људско

на земљи сујетно и нестварно, исчота пута се дохва-

ти на се бављаше проучавањем књига, и није се ле-

нио да у цркви на свима службама стоји. Љубио је

пост, избегавајући сујетно празнословље и неуместан

смех, срамотне и штетне песме младићких пожула, што

сраде душу, сасвим мрзеху. Добра, крпота, свима љу-

базан, ништелуђив као мало ко други, монашки чин

искупише поштоваше, тако да су и сами родитељи ње-

гови зазирали и стидели се, такву брижљивост и закон

врлине видеши у младом узрасу. И сматраху као да

није од њих рођен, већ да је заиста од Бога дан.

о-м: још ко гласе јуба упорност и смиреност

непоштовање, гордост

- поскрво и мисао

послан бејаше. А младичу, док слушахше о иночком животу и усрдности за Бога и њиховим добрим занимањима, извори суза изливаху се као река из очију његових. Потом, одахнувши мало, рече старцу:

— Видим, оче, да Бог, који унапред зна све и који је видео болезан срца мога, посла твоју светост да утеши мене грешнога. Сада се утеши срце моје и душа се моја развесели радношћу неисказаном. Сада разумем за чиме сам непрестано жудео. Блажени су и трипут блажени они који су се таква бездрижна и неметежна живота устројила. Шта ја да учиним, оче, да бих могао побећи од многометекжнот живота овога света, па да се таква анђелскога живота удостојим? Ако ме кад родитељи усхтедну оженили, задржан бубављу према телу нећу достићи таква живота. Ни је-дан дан не бих хтео после овога ове остати, да ме се како састогубље овога света не би коснуло, и да против моје воље не одвуче душу моју од такве бубави према анђелском животу, као што учини, оче. Хтео бих бежати, а пута не знам. Ако бих како далеко за-лутао, стигао би ме отац мој, пошто му је могуће, и вратио би ме, па бих и оца бацио у жагост и себе у стид велик, а после тога не бих ни постигао оно што желим.

А старец, узевши реч, рече му:

— Жудна је љубав родитељска, јуначе, и веза при-родне небаскидна, и мило јединство с браћом и зајед-ничко живљење. Али Владака заповеда да се и ово лако презре, и крст узме на раме, и да се за њим усрдно иде, и све лако поднесе, на страдање његово за нас утледајући се. Заповеда да не благајемо у ме-ком, да не тражимо телесни покој, него да више при-онемо за напору и тлат, бдење и молитву, и да се об-рати нажда на умиљење и плач са уздицањем и скру-пеношћу срца. Јер ово се предлаже богољубивим ду-шмама као неки пут који лако води у добродетел, и ово доноси славу истиниту и част поштану.

Када је пошао по седишмаесте године узроста сво-га, родитељи његови сталаше размислити да га по-закону ожене. А бородани божаствени младич увек је у молитви тражио како и на који начин да побегне од света и од света да се ослободи ради Бога. Јер беше чушао о Светој Гори Атонској и о испосницима у њој, и о осталим местима пустињачким. Јер мождаху ка-оу његову одасвуд да приме што им је потребно, а други пут и сам пиљаше у света места да се разла-онима који преподобно живе, јер беше добар човек који дели милостиву и даје много. А Бог, готов да-успиша молитву и жељу слуша својих, и његову жељу испуни и подстаче га да дође к родитељима из краја

И када га примише с великом љубављу заједно с бороданима његовим који су дошли с њим, и када безмерна радост и веселе и велико пиновање беше учинени због њојаска вазљубљенога сина к родитељи-ма, и када су се веселили много дана, — где, као Бо-гом покренути, дођоше к његовим родитељима неки иноци из Свете Горе Атоне, да приме потребну помоћ свом сиромаштву. А деси се да је један од њих био родом Рус. Божаствени младич сакривши овога наса-мо, испитиваше га о Светој Гори, пошто га је најпре утврдио заветом да неће ником открити његову тајну. А овај му исприча све по побетку пустињачком, каква је заједнички живот у манастирима, и засебан двојиче или тројиче једнодушнo, и самостан, усамљенички жи-вот оних који живе испоснички у ћуталу, све му по-танко исприча. Јер ни тај монах не беше прост, него искључан у оном што је говорио; рекао бих, од Бога

А младих, слушајући ово и као добродојна земаља семе примивши у срце своје речн старца, подиша к при-
дану подишавше.

А старец се дивљахше врело! љубави његовој пре-
ма Богу и отцу божјем (који је тако расцвитао тео-
душу његову, слушахше његове речи пуне ценомудре-
ности и умишљања, и рече му:

— Видим, о чедо, да ти је душа зашла у дубину
божје љубави. Него пожури да извршиш своју добру
жељу, да не би како сејач зна посејав кукор, у срце
твоје, и оскржавиши се угушио пшеницу твоју, добру
мисао¹⁰, те да не одустанеш од такве тежње, и да за-
држан љубављу према теби и сласти, као што кажем,
ништа не успеши; подићи ћеш и срамоти и укору ко-
јим у јеванђељу осуђујемо оне што су се због куповине
њиве и пара волова и узимања новеце одрекли слатке
вечере и бесмртне хране, на су недостојностима изабрано-
га звања и весеља небеског цара Христа с правом на-
звани. А ја ћу ти бити свуга у таквом делу и у Го-
споду проведи те до Свете Горе, камо желиш стићи,
само нека буде коња да ме носи, да бисмо могли по-
бећи од ова твојега.

Када је ово чуо од старца, вољи се његовој брзо
покопи и рече:
— Благородниче, Господе, јер си уверио срце мо-
је преко странаца овора!

А старцу:
— Да си благословен од Бога, оче, што си укренио
душу моју!

Испунивши се великом радошћу због овора, и ни-
мало не одлажући, уђе к родитељима, украде отпуште-
ње и замоли по обичају молитви и благослов, говорећи:
— Господари моји, рекосе ми да у овој гори —
и помену јој име — има много звери; ако нађем ми-
лост, ви ћете ме благословити и пустити да иђем у лив-
Ако закасним, немојте се љути, јер сам чуо да та-
мо има много јерена.*

А отац његов, уграђујући му, рече:
— Нека је Господ с тобом, чедо, нека те благо-
словни и исправи пут твој.
И мати, као свака мати, зарути га и целива с љу-
бављу, на га отпустише с миром, али му заповедише
да се брзо врати. Јер не знадоху да неће тражити је-
лене, већ извор живота, Христа, да њиме напоји ује-
лену душу своју, расцвитаху отцем од чежње љу-
бави његове.
Да би уверио родитеље, посла у гору ливце, и сам
опремљен да гони звери, декавши:
— Чекам вас под гором до ујутро.
А када наста ноћ, и благородни што се с њим
веселяху поснаше, са мало својих људи који су чували
тајну његову, за водича Бога са иноком имајући, бегом
бежећи побеже.

одвоји ка болу, бежање од овога као од јаме или замки,

Вашей благодарности.

а више љубљаше пустињачки постом страдаши и ћута-
њем анђелски живот, и љубављу за овим ценише душу
своју. И отет се одицаше цару и патријарху, као да
неће успети.

Цару дојад и рече:

— Ко нема нешто, и са предирком тражи? Тре-
бадо је да се ти повинијеш братоутојном савету мно-
гих, а не да се тако својом непокорношћу противиш и
остајеш при своме. И пошто остајеш у својој вољи, тра-
жи ко ће те осветити, нас се то више не тице!

И тако цар уђе у тајну кмет.

Шта је, дакле, могла чинити она смртноумна и
праведна душа, која је хвале и почасти као хуле беш-
чашића мрзела, видећи цара како се не покорава молби
ако се он први вољи цара не покори? Много нуден од
патријарха и свих високих царских личности, учини по
заповести цареве, говорећи:

— По његовој вољи Бор нека изврши вашу свету
заповест преко нас грешних!

Цар се због овога веома обрадова и заповеди су-
житиљима и цркви да се све по закону спремим из цар-
ске палате.

И када је дошао благоданорити празник божја-
ствен, рукотпречаснога и свосвештенога васељенско-
га патријарха, архиепископа (константинова града), Но-
вога Рима, Германа, освешћен је евгени архиепископ све-
спрске земље, а наред је стојао цар са свима вишим
и нижима, и говорио «достојан» Бор је, међутим, још
више јавно достојност његову. Јер неко од оних који
су били достојни, видећи, после исприча патријарху
како се приликом његова постављања светлост небеска
излила на њ, и облистала га, и учинила га светла као
—отвешна и светлосту обасјана.

Када је божјаствена служба била свршена, цар и сви
цареви људи скупише се да их благоданови рече новопо-
свешћенога архиепископа. А благоданови цару довољно
обдари ниште златом приликом његова постављања, па-

тријарха и митрополите, епископе са свима свештени-
цима, и многе братородне оцаде у царску палату са
собом на обет, а просвешћени васељенски патријарх
уз архиепископа спрске себи за сапрестојника и са-
трпезника. Цар веселећи се неизмерно радосту због
овога, учини свима велико слање, утешити великим да-
ровима патријарха и митрополите, епископе и све све-
штенике, свакога према његовој части, тако да су се
сви дивили великој царевеј љубави према светоме.

Када он његова раним апострофизмом, а сам
поштеје 1. спр. архиепископ, што рече свима
све. дошлосту и цару и кмету се свима
сваке мт. свима.

А свети патријарх, умљен од цара, написа блато-
слов да више не долазе из српске земље у Константи-
нов град када треба да посете себи архиепископа, него
тај сам архиепископ са сабором својих епископа, или
око сами епископи пошто се сабору, нека посете се-
би архиепископа, патријарх и сви архиепископи, ми-
трополити и епископи руком и устима светог блато-
словнише, и оне који ће бити после њега благословише,
и заповести благословне потписавши сваки својом ру-
ком, дајоше светоме патријарху примаше светог мно-
го дана у дом цркве, и као новонасвећена учаше га
свима црквеним правилима на његова питања. Објави-
ши га жезлом светилства и свима својим часним и
светим ожецама свештенства, написа: му, други запо-
вест, која гласи:

«Герман, васељенски патријарх, архиепископ Кон-
стантинова града, Новора Рима, у име Господа нашега
Исуса Христа освети Саву за архиепископа све српске
земље, и дадох му од Бога власт да у целој области
црквеној посвећује епископе и попове и ђаконе, да ре-
шава и вежује кривиче људских сагрешања, и да све
учи и крсти у име Оца и Сина и Светог Духа. И као
и мене, и њега сви да слушате, у Христу православно
хришћанство»

И тако целовавши светог патријарха, сулудо и мно-
гочасно објави од њега божаственим почастима,
изаше.
Дошавши к благочастивом цару, хотећи му дати
опроштајни целов, цар га прими са љубављу и од њега
мољаше благослов, говорећи:
— Све моље твоје, оче, испуних. Молим твоју све-
тост да нам будеш молитвеник ка Господу у молитвама
својим. Богом провођен срећно ћеш стићи својој кући,
а и после овога јави нам о своме здрављу.
И тако целовавши цара, изаше. Цар му
даде што му је потребно за пут, а са овим и много
зната, говорећи:

Када је свети хтео поћи у од Бога одређени му
удео, у земљу отачаства својег, Божиј савет и разум
у срце своје примивши, и расуdivши трудна хођења
духота пута и даровне издатке-многот злата када се
долази у царски Константинов град да се тамо посве-
ћује архиепископ, а уз то и размирише источних само-
држаца са западним, и будуће беде посред њихове
неслоге, и уједињено цркве када није могуће долазити
у царствујући град на освешћење, или око због неке
мржње да цар и патријарх цркве расуdivши о
свиима овим невољама и хотећи устројити нашу западну
цркву слободном од света овога и у Богу самовлашном
и ничим непотпуљним источном цркви, призивавши у
помоћ и Бога, приступи к цару говорећи:
— Ако си, Богом убођен, благоволевши нам поми-
слио да нам учиниши савршену и миноствију љубав, учи-
ни да по заповести твојег Царства примим од бла-
женота и свесветота оца васељенскога патријарха бла-
гослов и заповест устима и руком и писмено, да после
овога наш архиепископ не долази овамо у Константи-
нов град на освешћење, него да се тамо од својих епи-
скопа посвећује.
Цар чувши ово замени лице своје због крупне мол-
бе, јер се ни патријарху никако ни свиима блатородни-
ма не учини угодна. Јер су хтели посвећењем и влашћу
црквеном да ове имају покорне себи, послушне и даро-
носне. Али због велике љубави коју цар имађаше пре-
ма светоме, срамљаше га се да га неиспуњењем моље
«отпусти жалосна, на утишавши срцем оне који су не-
удовољавали, испуни светоме молбу.

— Прими ово да као новопостављен дајеш онима који од тебе моле. И моли се за нас!

Овако се, дакле, удостоји свети отац наш божаствене власти учена, везивања и дрешења, апостолско-та достојанства. Не придоби престо беззаконцем, не сагради неустојану трпуну заповедања, то јест направила, не украде власти митом, ни разбојнички, не укради је сиљно. Силницима, не понећи част него чапшћу говен и једва умовен, не примивши људску него божествену од Бога благодат, тако да на столици светителства не губитељски него спасоносно седи и хвали Господа.

Тако се, дакле, ово од Бога, догоди са светим у царству њеом Константинову граду.

Када је отуда опет стигао у Свету Гору, сви који у њој живе, чувши за њега да је архиепископ по божаственој власти, од гора пустине, од пештера и даселина каменних долажаху к њему у манастир Хиландар, носећи радост заједно са жалопшћу, хотећи да их он благослови, а уједно и да му даду у Господу целив на одласку од њих. Са радошћу хваљаху Бога за оно што је учинио на њему, и великом жалопшћу бежу обузимани, жалећи за својим добрим хранилиштем у Бору, сапосником и подвижником, јер из детињства одрасте к њима у пустини. А он као и раније, божати дароваца у Бору, све милостиво речима утеши и потребним обдари, и мсливши да их има као помоћнике у молитви Бору, свакога отпушташе кући.

А прот и сви игумани великих и малих манастира, чувши да је патријарх дао светоме власт освештавања по његовој области, сви редом признаху светог у своје манастире, и свети служећи с њима свету службу освештаваше им попове и бракове и чаце. И све бежу заједно у цркви на молитви, као што се каже у Дејима апостолским, «помоћи по домовима хлебова, и примаху храну у радости и пространству срца, хвалећи Бога за све».¹⁵¹

Тако свети у свима манастирима светим црквама поклониши се, проту и игуманима и свима који су тамо у Господу целовање учинивши, дође опет у своје манастир Хиландар, поучи насамом игумана да онима који су под њиме сам собом показује пример сваке добродетели, а опет обратију да игумана са страхом Божијим у свему слушају, свима мир и благодот и у Господу целив давши, изиђе из манастира, узевши са собом

оне за које је знао да су подобни да их постави за епископе.

Често се осврћући, обазираше се на јаруге у пустињи Свете Горе и на оштре путеве камене по којима бос коцке светле поселиваше, сећајући се блаженоста живота тих пустињака далеко од сујетног света, и узвишаваша у мом од земаљског ка Богу непрестаном чежњом и молитвама. Размишљаше и о пребавињем свом животу и о многој помоћи ка Богу од поука ових предобних и од гледана њихова живота, помишљаше како неће ништа моћи успети у земљи свога народа, јер раније они нису имали архиепископа.

Изазећи из Свете Горе као из некога раја божаственост или као да је много богатство изгубио, плачући говораше:

«О, коликих се добара лиших, ја јадник!

О, колико богатство — да се без бриге светске Богу молим — замених за ништавино славе људске! Тешко мени, тешко мени, ко да ме не оплакује, где падох и шта добих! Господе Боже мој, на кога се уздах растављајући се од светих својих и излазећи из Свете Горе: ако је на мени воља твоја добра, молитвама пречисте своје Матере и твојега угодника Симеона, оца мојега, не остави ме да се због овога у скрби потапам и у неизвесности.»

И тако сетањ цео дан тугујући ибаше. Када је доша ноћ и када је легао да се одмори, гора мислена и света, гора божја, гора зелена, гора натопљена Духом, гора небу слична, гора виша од небеских гора, свиња анђелским силама подобна, то јест

свечиста Лева и Мати Бота мојега, од које се без мене, без људске руке, од њених леванских спона као од горе велике, по чудесном Данилу¹², камен Христос отрже и све идоле бесовске сатре, јављањем у сну подиже душу његову од унинија, говорећи:

— Имајући мене као јемца код цара свију, Сина и Бота мојега, и због овога тужкиш? Устани и журно иди на дело за које си од њега изабран, ништа не сумњајући, јер све ће ти у њему успети на добро!

Свети дошавши к себи од виђења, нађе срце своје утешено неисказаним весељем, и многим сузама благо-дари Бота; имајући пречисто уздање у њега, ибаше својим путем радуюћи се.

А дошавши у велики град Солун, и поклонивши се светом великомученику и страстотрпцу Димитрију, давши митрополиту града целовање у Господу, настану се у манастиру Филокали. И нимало не одложивши, дозва највештије живописце и замоли их да брзо насликају две иконе велике висине, стојећи, на једној заповеди да насликају превисоког и божаством неопианог цара Христа Бота, који божаством није одлучио са небеских висина и који је сишао на земљу, на моју низину, мене ради ованливши се, да ме уздигаши са собом узвиси на небеса и да ме, собом удостојивши, са собом поседи и на престолу Бота Оца. А на другој — вишу од небеса, која му се јавила у сну, неизрециву Гору Божију, свечисту царицу, Леви и Матер гора самота Христа цара и Бота нашега. И тако, светло украсивши ове иконе златним крунама, камењем драгим и бисером, постави их у томе манастиру Филокали, које у част Бота и на спомен светог и до сада стоје на месту где беху и постављене.

После овога свети сабра све достојно што је по-требно великој цркви, и узе са собом књиге законске, и светло испуштен од митрополита, ишарка и првака градских, оде у земљу народа свога.

бољи лекари мислили да је излечљив за живот, изнена-
да брзо са одра устале. И брелико смртно оджакаше
и мрље румени на лицу се јављаху, јер све болести у
име Бота мота полагањем руку светог архиепископа
ишчезаваху.

И одмах узе учешћа на трпези са светим архиепи-
скопом и са блатороднима. Њвоструко се радоваху и ве-
селаху блатородни и сви остали: због домака светог
и због оздрављења самодршца, и хваљаху узрочника
овог, Христа мојег, који је рекао: «Именом мојим из-
тониће бесове, на болесне положиће руке, и биће здра-
ви».¹⁵⁴

А свети поштен много дана од брата самодршца
ове му исприча свети што му се у Боту догоди у Кон-
стантинову граду. А овај радосном душом због тога
похвали Бота, а светоме китајљини се говораше:

— Добро дошао, од Бота послани, да научиш и
нае и цео народ свота отачства, да узакониш законом
и обичајем хришћанских народа и да украсиш у свему
како треба. Ја ћу у свему бити слуша послушан твојој
заповести као своме господару.

Договоривши се и са блатороднима где и у којим
крајевима треба поставити епископе, свети тако дође
у Студеницу, јаву светог Симона. Уђе у цркву свету
и са многим сузама љубазно целива часни и мирото-
чиви гроб преподобног свота оца, игумана и братији
даде у Господу целивање, мир и благослов, и тако се
одмараше у манастиру.

Тамо у све недеље и велике празнике, као што има-
ваше обичај од Свете Лоре, у цркви састављаше све-
ноћна богослужјења, и вршећи свету божаствену служ-
бу, понове и ђаконе и подјаконе и чапе посвећиваше,
а цео свој народ учаше показњем правовељу, и гово-
раше да се обрате бржљивим животом ка Боту, чинићи
у њему дела достојна показња.

А Бот, који увек прославља свете своје је себи
изабрао, и ове своје угоднике тада као и увек просла-
вљаше. Јер у које год време свети свршаваше свете служ-

А свој домазак унапред писмено јави брату само-
дршцу Стефану.

Када блаточастиви Стефан чу за домазак брата дав-
но жељена и љубљена, и то не просто него да му до-
лази са божаственом влашћу првосвештенства, сугу-
бом радошћу у Господу веселаше се. Али обузет ве-
ликом болешћу и не могући му изићи у сусрет, место
себе посла му синове своје у сретане, који младешћу
као орлови затокрили и са многим блатороднима до
грчке границе часно стигоше. И дочекиваху свота по
телу стрпца а у Бота владику и светог оца, и са сва-
ком га почашћу ка самодршцу оцу привођаху.

А када свети дође над болеснички одар самодршца
брата, овај му подишут од дрвних једва могаше дати
целивање, уз велики плач обојице и свију блатородних,
јер беше јака болест самодршца и никако се не нађаше
животу. Али Бот, који је својим домаком утило сузе
Марти и Марији¹⁵⁵, и домаком светог архиепископа
жалост свију ових у радост измени. Крст свети и часни
омивши, том освешћеном водом и топлим молитвом бра-
та напоји, и света га окропи, показујући руке своје све-
те на часну његову главу, и ову грехи са сузама це-
ловаше, много се молећи за њега тајно у спру тајно-
знану и ономе који види сакривено.

И молитвом светог спасе се болни, и наједанпут
се исцели.

Господе Боже мој, главим те и опевам име твоје,
дивним се твојом великом човекољубљу и брзоме миро-
чиниш! Онај који је многовременно болешћу мучен и
који се никако није могао исправити и за кога су и нај-

бе у цркви где беше гроб преподобнога оца његова све-
тога Симеона, и када сам долажахше да га окади, отац
даваше сину своему првосвештительу нарпаку почасти,
јер миром богато точећи самора и цео народ који је
ту стојао облагоухаваше. И они који гледају шта се зби-
ва мотли су вистину тада видети чудесно, а мислим да
је богоробивим душама које ово слушају и сада поучно
до суза. Јер као по некој сагласности живи са мртвим
готовараху се, и овај као богословним језиком апо-
столски све поучаваше, а дјути, точећи миро из светих
молитви својих помазиваше, и обојица чудесни радошћу
народ свој задињаваху.

А ово све беше заповест Бога мојета, који влада
живима и мртвима, и који нама јавља колику смелост
према њему свети стекоше, и прослављаше овим зна-
мения и чудесима оне који су се много пута двоуми-
ли о православној вери, да буду покорни и послушни
њихову учењу о Богу. Јер добродружно рече бож-
ствени апостол: «Знамена нису за верне него за невер-
не».¹⁵⁵ А добро је да и ми сада са Давидом кажемо:

«Преко светих који су на његовој земљи,
прослави Господ сву своју вољу на њима».¹⁵⁶
И:
«Диван је Бог у светима својим,
Бог Израилев».¹⁵⁷

— Чин 10: Свјетлост и Слава

После овога подиже се свети и оне на он Бога му
нареchenи престо првосвештества, ка цркви Христа
спаса и Бога нашега у Жичи. Али црква беше велика,
а још неосликана, и ову освети и светом транспозом и
светим молитва светих украси и утврди, и у њој све-
ноћне моље чинићи и свету службу свршавајући, од
својих ученика за које је знао да су достојни и подоби
за епископске освешташе, и свакога постављаше на ње-
гово место, називајући их апостолски учитељима.
И свршивши све што је потребно божественом
влашћу свештенства, не престајаше дан и ноћ са су-
зама пријекно да учи свакога, говорећи им:

— Ево сада, послушавши ме, како то нисте хтели,
боже благодати удостојисте се.
Слушали сте једном божественот апостола Павла
како говори свом Тимотеју. Чујте, јаким, и мене сада
који попут онога говорим вама, својима:

Епископство је добра ствар, јер се брине о Богу
и за Бога, и има велике почасти од првора пастира,
епископа душа наших, Христа Бога. Али епископ тре-
ба да је без порока, муж једне у Господу законите
жене, трезвен, целомудрен, побожан, стражљив, учи-
тељан, не пијанец, већ смотрен, не неозбиљан, не дво-
личан, не прамжљив, не лаког на добит, не сребролу-
бив, већ милостив — и остало знате.¹⁵⁸ Од свих, јаким,
и од свију дјутих зала да се сачувае најпре ви сами
љив, да се утврдите као узор сваке добродјетели у Богу
онима који су под вама. А Бог мој Духом Светим сво-
јим да вас сачува од свакога видљивог и невидљивог

повљена непријатеља, и по својој вољи да вас научи свему што ћете корисно говорити и творити.

Давши им књиге законске, да по предању светих апостола и светих отаца уче народ како да се подижу у вери у Господа нашега Исуса Христа, и заповедавши им да га покајањем обраћају ка Богу, рговораше им:

— «Пазите на себе и на све стадо, у коме вас Дух Свети постави за надзорнике, то јест епископе, да на-¹⁵⁹ сете цркву Господа Бога, коју стече својом крвљу» знајући да ћемо и за једну једину овцу од главога па- стира Христа у онај велики последњи дан јављања не- гова бити испитивани.

И тако свима мир давши и благословивши, посла свакога у свој крај.

А сам се бринуо за доброчење цркве, јер беше до- вео са собом из Константинова града мраморнике и животице.

— Знате, дакле, и чисте за моје најпре једно на- друто бежање од вас у пустинју, и да не претпоставих ништа од красота овога света Божјој љубави, нити иш- та од видљивих лепота на земљи сматрах блажењим до да приошем Богу у молитвама. Али вас ради, савне- меника ми, свету и снатку ми пустинју оставих, и не- додох да тражим ништа више, до ли душе ваше. Тако- рећи, ради ваших душа и души своју омразних, сена- јући се старих светих, који су у Богу срца за своје савне- менике Богу говорили: «Ако спасавајући спасеш народ овај, ако ли не, онда и мене испиши из књига које написаша!»¹⁶⁰ И одет: «Жељео бих сам да будем аналема од Христа, за браћу своју по телу, Израилџе!»¹⁶¹ На њих се утмеђајући и саосећајући с вама, вашета ради спа- сења и своје спасење прездох. Али, ако ме послушате на- што добро у Богу међу вама узаконимо, вашим спасе- њем и присвајањем Богу још више ћемо стећи и уд-

Када је ускоро била свршена велика црква у Жичи са свима одговарајућим лепотама, заповеди свети архи- епископ брату самодрушцу Стефану да тамо дође са великашима и са свима отаборудинима.

И одмах овај посла заповести свима властима сво- је државе, сазивајући ипате и војводе, тисућнике и сат- нике, и мале заједно с великима. А свети архиепископ опет сазва све своје епископе, игумене и све црквене служитеље, и сви се сабраху у Жичу, у архиепископљу, ка великој цркви.

А када сабор би веома велик, свети се братом самодрушцем на престо првосветитељства сјеле и свеча- но исприча о узроку сабора и о себи, говорећи:

востручимо, а нећемо изгубити наше спасење. Због тога молим вас да будете послушни у свему што год вам о Богу, на вашу корист, будемо говорили.

Ево вас је Господ Бог ваши молитвама свога угодника светог и преподобног оца Симеона утврдио, умножио и распространио, и међу вама су многи начелници и власти, ипак и војводе, многи мали и велики жупани. Не приличи да онај који вама у Бога влада буде истомењом достојанства власти са вама и да се исто зове. Нето као што сам ја ради вас влашћу свештества и као глава цркве у Бога постављен, потребно је да се и онај који вама влада у Богу миром украси круном царства, а ово је и у вашу част и похвалу, славу и величанство. А када ово буде, говорићемо вам и друго, о Божјој доброј вери и о спасењу вашем.

А сви чувши да је његова реч блага и са осећањем за њих, узбудивши се поклонише му се с радошћу и говораху:

— Од Бога послана те к нама и казивача Божјих речи, у свему послушајмо!

Пошто је тада био празник Христа Спасица и Бога нашега, свети српци у цркви свеноћно појање са свима молитвама, снужећи и божаствену литургију са свима епископима и игуманима и са многим свештеницима. И у време када треба да се освешће, узне к себи у свети олтар, у светињу над светињама, венцеменијото брата великог жупана Стефана, молитвама и мољењем Богу благословивши га, батренијом и бисером опасавши га и украсивши, и венцем царства часну главу његову венчавши, и миром га помазавши, протрчавши га за Богом самодржавна краља српског.

А блатородни и цео народ поклонише се и молише му дуги век од Бога, говорећи:

— Нека буде! Нека буде!

Када су изишли из цркве, сејаше сви за трезу. Пошто су нови архиепископ и нови краљ приједили веома велики пир, блатородни, епископи и цео народ

бејаху увеселећи, а ништа по заповести светог јоши и дозвољено одарени, и тако сви одлажаху на починак. Благочастиви краљ Стефан радоваше се неисказаном радощћу, хоћу рећи — не венцу царства ни много-ценој батренији, јер је знао да и то са многим красотама света пронаја и пронази, нето што је толико много штово било сабрано са свију страна и што су видели цркву његову како је веома красна. Због тога се народ чито радоваше. Јер он беше ктитор те божаствене велике цркве, и беше је украсио многим својим безбројним даровима, иконама светим, свешћанима и завесама, и свима светим сасудима, и свима часним изванредним стварима, тако да је сваки који ју је видео мислио да је небо на земљи, и говорио: »Господе, вазљубих красоту дома твојега«¹⁶², освети оне који те збује и оне који овај дом украсавају блатоленијем. Ти их прослави твојом божаственом силом.

Али није сад време да описујемо сву красоту цркве. Да се вратимо на реч о скупу сабора.

- Сава у Манастиру Чигменском Стефан за краља,
и објаснио свима је припадност веома
архиепископства

